

Raport asupra situației presei

în Republica Moldova în anul 2013

Chișinău 2014

Centrul pentru Jurnalism Independent

Acest raport conține o relatare succintă a tuturor evenimentelor semnificative care caracterizează situația presei din Republica Moldova în anul 2013. De asemenea, raportul include un capitol dedicat situației presei din regiunea transnistreană. Raportul este disponibil în limbile română, engleză și rusă. A fost elaborat de Centrul pentru Jurnalism Independent, cu suportul financiar al Civil Rights Defenders, Suedia. Opiniile exprimate în acest raport aparțin CJI și nu implică responsabilitatea finanțatorilor.

Conținut:

I. Evoluții și tendințe în presa moldovenească în anul 2013

- Libertatea presei în Republica Moldova conform rapoartelor internaționale
- Contextul politic
- Piața mediatică

II. Audiovizualul public

- Consiliul Coordonator al Audiovizualului
- IPNA Compania „Teleradio-Moldova”
- IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia”

III. Libertatea de exprimare și defăimarea în anul 2013

- Evoluții legislative
- Procese de judecată împotriva presei
- Cazuri de încălcare a drepturilor jurnaliștilor

IV. Libertatea presei în regiunea transnistreană

V. Concluzii pentru anul 2013 și prognoze pentru anul 2014

I. Evoluții și tendințe în presa moldovenească în anul 2013

- **Libertatea presei în Republica Moldova conform rapoartelor internaționale**

În 2013, gradul de libertate a presei în Republica Moldova s-a situat aproximativ la același nivel ca în anii precedenți, potrivit clasamentelor internaționale recunoscute.

Astfel, conform indexului realizat de Reporters sans Frontiers, Republica Moldova ocupă locul 56 din 180 de țări, cu o poziție în cădere față de anul 2012. Această clasare relevă un grad semnificativ de pluralism și relativ puțină cenzură din partea statului. Totodată, în mass-media este reflectată o polarizare socială accentuată, jurnaliștii fiind adesea hărțuiți de grupuri de presiune. Având în vedere că orientarea politică a instituțiilor mass-media private, de obicei, coincide cu cea a proprietarilor lor, s-ar părea că respectul pentru independența editorială a angajaților mass-media este încă limitată, conchid autorii clasamentului.¹

Și în clasamentul realizat de către Freedom House nu se observă mari evoluții, Republica Moldova avansând doar cu trei poziții față de anul 2012, situându-se astfel pe locul 112 din 197.² Țara noastră, cu un total de 53 de puncte, împarte aceeași poziție cu țări precum Bangladesh, Columbia, Kenya, Liban și Malawi, fiind în același timp cea mai bine clasată din țările CSI.

Această stagnare este determinată de păstrarea relativă în 2013 a aceluiași statu-quo în planul politicii interne, dar și al legislației în domeniu. Ceea ce a tulburat situația mass-media au fost cazurile tot mai frecvente de agresare verbală a jurnaliștilor de către politicieni. Aceasta se explică prin concentrarea proprietății mass-media și izolarea mediatică a unor personaje de pe scena politică, care își exprimă astfel dezacordul, încercând să influențeze agenda media.

- **Contextul politic**

În 2013, situația mass-media din Republica Moldova nu s-a schimbat în mod radical în comparație cu anul precedent. Domeniul libertății mass-media a stagnat, pe unele compartimente înregistrându-se regrese. Promisiunile date în vara anului 2009 de Alianța pentru Integrare Europeană, care între timp a devenit Alianța pentru Integrare Europeană 2 (în anul 2011) și Coaliția Pro-Europeană (în anul 2013), nu s-au materializat nici pe parcursul anului 2013. Astfel, legislația cu privire la mass-media nu a fost armonizată în conformitate cu normele europene; nu a fost adoptat un nou Cod al audiovizualului, fiind încă în vigoare Codul audiovizualului din anul 2006, care, cu trecerea timpului, dovedește tot mai multe curențe; reformarea radiodifuzorului public „Teleradio-Moldova” (TRM) stagnează etc.

Considerat a fi un an de cotitură privind parcursul european al Republicii Moldova, anul 2013 a fost marcat de două evenimente majore: cazul Pădurea Domnească, ce a bulversat întreaga societate ducând la schimbări pe arena politică, și Summit-ul de la Vilnius, în cadrul căruia Republica Moldova a parafat Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană (UE).

---

¹ <http://rsf.org/index2014/en-eastern-europe.php>

² <http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/FOTP%202013%20Booklet%20Final%20Complete%20-%20Web.pdf>

Anul 2013 a debutat cu un scandal mediatic, care a avut ecouri pe termen mediu. Astfel, liderul Mișcării Antimafie, Sergiu Mocanu, a fost cel care a vorbit în premieră la o conferință de presă despre un omor comis în Pădurea Domnească la o vânătoare la care au participat mai mulți funcționari din anturajul Partidului Democrat și Partidului Liberal, magistrați, consilieri, dar și procurorul general al RM. Mocanu susținea că omorul ar fi fost comis de nimeni altul decât procurorul general Valeriu Zubco.³ Ulterior, moartea lui Sorin Paciu a fost confirmată. Însă statutul oficial de bănuțit de moartea omului de afaceri i-a fost atribuit judecătorului Gheorghe Crețu, vicepreședintele Curții de Apel Chișinău, care și-a recunoscut vina, iar la 10 ianuarie și-a prezentat demisia.⁴ La un an de la acest incident, curtea nu se pronunțase referitor la acest caz.

Cazul „Pădurea Domnească” a provocat disensiuni și a dus la acuzații reciproce de corupție între membrii Alianței pentru Integrare Europeană 2 (AIE-2), care au culminat la 13 februarie cu declarația premierului Vlad Filat de denunțare a Acordului de constituire a AIE-2.⁵ Pe 15 februarie, cu votul deputaților din fracțiunea liberal-democraților și cea a comuniștilor, a fost anulată funcția de prim-vicepreședinte al Parlamentului deținută de către democratul Vlad Plahotniuc. Ulterior, a fost votată și demiterea acestuia.

Pe data de 5 martie 2013, guvernul condus de Vladimir Filat a fost demis în urma unei moțiuni de cenzură, depusă de Partidul Comuniștilor. Pentru demiterea guvernului au votat 54 de deputați: 34 de deputați din Partidul Comuniștilor (PCRM), 15 deputați din Partidul Democrat (PD), trei deputați din Partidul Socialiștilor (PSRM) și doi deputați neafiliați (Mihai Godea și Sergiu Sîrbu). Contra moțiunii de cenzură au votat 31 de deputați din Partidul Liberal Democrat (PLDM) și trei deputați din grupul de neafiliați condus de Vadim Mișin. Fraucțiunea Partidului Liberal (PL) (12 deputați) nu a participat la procedura de vot.

Epopeea politică a continuat și, la 10 aprilie, Președintele Nicolae Timofti l-a desemnat pe Vlad Filat drept candidat pentru funcția de prim-ministru. Decretul în cauză a fost atacat de către PL la Curtea Constituțională, care, la 22 aprilie, l-a calificat drept neconstituțional. Curtea și-a motivat decizia prin faptul că Prim-ministrul unui Guvern demis prin moțiune de cenzură, pentru suspiciune de acte de corupție, se află în imposibilitate de a-și exercita mandatul.⁶

Demiterile au continuat cu democratul Marian Lupu care, la 25 aprilie, a fost revocat cu votul a 76 de deputați din funcția de Președinte al Parlamentului.⁷ În aceeași zi, liberal-democratul Iurie Leancă a fost desemnat prim-ministru interimar.

Criza politică a luat sfârșit după aproape patru luni, odată cu constituirea Coaliției Pro-Europene. Acordul de constituire a Coaliției pentru Guvernare Pro-Europeană a fost semnat la 30 mai 2013 de către președintele PLDM, Vladimir Filat, președintele PDM, Marian Lupu, și președintele fracțiunii parlamentare PL, liderul Consiliului de Reformare al PL, Ion Hadârcă (ca urmare a scindării

³ <http://jurnal.md/ro/news/mocanu-valeriu-zubco-a-ucis-un-om-iar-plahotniuc-i-filat-il-acopera-880835/>

⁴ <http://inprofuzime.md/stiri/politic/gheorghe-cretu-banuit-de-moartea-lui-sorin-paciu-judecatorul-a-1.html>

⁵ http://www.publika.md/pldm-iese-din-alianta-pentru-integrare-europeana--filat--vrem-un-nou-acord-aie_1257241.html

⁶ http://www.publika.md/curtea-constitucionala-a-decis-unanim--filat-nu-poate-fi-premier-desemnat_1363551.html

⁷ <http://www.mediafax.ro/externe/marian-lupu-a-fost-demis-din-functia-de-presedinte-al-parlamentului-moldovean-10799395>

fracțiunii Partidului Liberal). În aceeași zi, deputatul PDM, Igor Corman, a fost ales în funcția de președinte al Parlamentului Republicii Moldova.⁸

Tot în ziua de 30 mai, cu votul a 58 de deputați, a fost votat un nou guvern sub conducerea lui Iurie Leancă. În componența guvernului Leancă au intrat opt miniștri PLDM, șase miniștri PDM și trei miniștri de la liberalii-reformatori.⁹

Al doilea eveniment major din 2013 a fost parafarea de către Republica Moldova a Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană în cadrul Summitului Parteneriatului Estic de la Vilnius, care s-a desfășurat în perioada 28-29 noiembrie.¹⁰ În ceea ce privește Acordul de Asociere cu Republica Moldova, acesta reprezintă o modalitate concretă de exploatare a dinamicii pozitive a relațiilor cu țara noastră, concentrându-se pe sprijinul unor reforme de bază, pe redresarea economică, guvernare, sectorul cooperării și liberalizării comerțului Republicii Moldova cu UE.

La nivel de politică externă, în vederea susținerii aspirațiilor europene ale Republicii Moldova, mai mulți demnitari europeni au vizitat țara noastră, printre care se numără Comisarul European pentru Extindere și Politică de Vecinătate – Stefan Fule; Ministrul de Externe al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord – William Hague; Ministrul de Externe al Poloniei – Radoslaw Sikorski; Ministrul de Externe al Suediei – Carl Bildt; șefa diplomației europene – Catherine Ashton; Comisarul European pentru Energie – Guenther Oettinger; Președintele Parlamentului Suediei – Per Westerberg; Secretarul de Stat al SUA – John Kerry.¹¹

Pe acest fundal, relațiile mass-media – politicieni au involuat, dat fiind faptul că mai mulți jurnaliști și instituții media au fost agresați verbal de către demnitari de rang înalt.

- **Piața mediatică**

Conform Barometrului opiniei publice din Moldova¹², efectuat de Institutul de Politici Publice și prezentat public la 22 noiembrie, prima sursă de informare a populației continuă să fie televiziunea (87,3%), pe locul doi se clasează Internetul, cu 32,7%, pe locul trei este radioul, cu 31,6%. Ziarele reprezintă o sursă de informare doar pentru 12% din populație, clasându-se pe locul cinci, fiind devansate de prieteni și vecini, ca sursa de informație.

De asemenea, televiziunea este și sursa de informare în care populația are cea mai mare încredere - 61,8%, urmată de Internet, cu 14,4%. Radioul este pe poziția a treia, cu 5,2%, iar ziarurile, cu 1,1%, sunt abia pe locul șapte. În ceea ce privește posturile cele mai vizionate, conform Barometrului opiniei publice, situația se prezintă în felul următor: Prime TV (51%), Moldova 1 (43,9%), Pro TV (25,8%), Jurnal TV (18,9%), Publika TV (16,5%), TV7 (11%), 2 Plus (5,4%). Referitor la încrederea în gradul de obiectivitate al posturilor TV privind transmiterea știrilor politice,

⁸ <http://www.trm.md/ro/politic/acordul-de-constituire-a-coalitie-pro-europeana-facut-public/>

⁹ <http://www.ziare.com/europa/moldova/r-moldova-are-un-nou-guvern-1238387>

¹⁰ <http://www.hotnews.ro/stiri-international-16095310-live-video-text-summitul-vilnius-ziua-republica-moldova-semneaza-acordul-asociere-uniunea-europeana-vedeta-geopolitica-ucraina-ramine-mai-departe-rusia-dar-inca-mai-negociaza-bruxelles.htm>

¹¹ http://www.publika.md/retrospectiva-2013-moldova-a-trait-un-moment-istoric-cu-amenintari-din-est-si-vizite-de-rang-inalt-din-vest-video_1762941.html

¹² http://www.ipp.md/public/files/Barometru/BOP_11.2013_prima_parte_finale.pdf

respondenții au menționat următoarele posturi: Prime TV (51,7%), Moldova 1 (47%), Pro TV (39,1%), Jurnal TV (36,2%), Publika TV (36,1%), TV7 (22,7%), 2 Plus (16,1%).¹³

În 2013, piața mediatică a continuat să se extindă, făcând loc unor noi posturi de televiziune și publicații periodice.

Conform datelor prezentate de Consiliul Coordonator al Audiovizualului (CCA), la 1 ianuarie 2014, la CCA erau înregistrate 238 de licențe audiovizuale și autorizații de retransmisie. Dintre acestea, 65 sunt licențe de emisie pentru serviciile televizate, 56 – licențe pentru serviciile radiofonice și 112 – autorizații de retransmisie.¹⁴ În anul 2013, CCA a eliberat 13 licențe de emisie fără concurs și nouă autorizații de retransmisie pentru șapte studiouri TV cu emisie prin cablu pentru următorul termen de activitate și două studiouri nou înființate. Din inițiativa titularilor au fost retrase trei licențe de emisie și nouă autorizații de retransmisie, iar una a fost retrasă ca urmare a lipsei de activitate. Totodată, CCA a desfășurat două concursuri pentru utilizarea frecvențelor radio și a canalelor TV disponibile și disponibilizate, la care au participat 13 solicitanți. În consecință, posturile de radio Noroc, Radio Plai, Jurnal FM, Publika FM și postul Publika TV și-au extins aria de emisie.

Printre altele, CCA a eliberat licență postului de televiziune cu tematică economico-financiară – „Moldavian Business Channel”, care își propune să devină o sursă informațională de referință din domeniul economic, însă care nu și-a început activitatea. A fost creat un nou post de televiziune, „Moldova Sport”, care vine să aducă noutăți din lumea sportului, fiind deja inclus în pachetele unor distribuitori de servicii. Pentru promovarea și susținerea culturii etnicilor bulgari, CCA a susținut proiectul editorial propus de „STATIS TV” SRL și a eliberat licență de emisie postului muzical-distractiv „Zona M”, care își propune realizarea emisiunilor în limba bulgară.

De asemenea, au fost licențiate două posturi de televiziune cu profil generalist: „Stil TV” și „TV Rain”, iar postul de televiziune „A Film” a completat rândurile televiziunilor de divertisment.¹⁵

Potrivit unui raport al Agenției Naționale pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației (ANRCETI), baza de abonați ai furnizorilor serviciului de televiziune prin cablu a mers pe o pantă descendentă în anul 2013. În primele nouă luni ale anului, numărul total de abonați la serviciul TV furnizat contra cost s-a micșorat, față de finalul anului 2012, cu 1,8% (5,3 mii) și a alcătuit 279,5 mii. Această tendință s-a datorat migrării abonaților TV prin cablu la alte platforme de recepție a programelor audiovizuale, în particular la Internetul în bandă largă.¹⁶ În perioada acoperită de raport, pe piața serviciului TV contra cost au activat 102 furnizori.

Cât privește presa scrisă, conform Registrului de Stat al Persoanelor necomerciale, ținut de Ministerul Justiției¹⁷, în anul 2013 au fost înregistrate 15 publicații periodice:

1. Ziarul "MEYDAN", Comrat, 07.02.2013;
2. "Grădina Mea", Chișinău, 23.04.2013;
3. "CHIȘINĂU POST", Chișinău, 04.06.2013;

¹³ Idem

¹⁴ <http://cca.md/files/RAPORT%20CCA%202013.pdf>

¹⁵ Idem

¹⁶ <http://anrceti.md/news04122013>

¹⁷ <http://rson.justice.md/organizations?page=10&sort=desc&order=Tipul>

4. "VOCEA AMERICII", Chișinău, 29.08.2013;
5. "TIMPUL DE DUMINICĂ", Chișinău, 19.09.2013;
6. "JURNAL INDEPENDENT", Chișinău, 21.10.2013;
7. "BUCUREȘTI POST", Chișinău, 21.10.2013;
8. „TIMPUL DE BUCUREȘTI”, Chișinău, 21.10.2013;
9. „Timpul de miercuri”, Chișinău, 03.12.2013;
10. „Timpul de sâmbătă”, Chișinău, 03.12.2013;
11. „Timpul de joi”, Chișinău, 03.12.2013;
12. „Timpul de vineri”, Chișinău, 03.12.2013;
13. „Timpul de marți”, Chișinău, 03.12.2013;
14. „Timpul de luni”, Chișinău, 03.12.2013;
15. [Buletinul informativ al PLDM "STEJARUL"](#), Chișinău, 16.12.2013.

De notat că douăsprezece dintre publicațiile enumerate sunt înregistrate la aceeași adresă – str. A.Pușkin 22, mun. Chișinău, iar redactor-șef este una și aceeași persoană.

Cazul postului NIT, considerat de experți pro-comunist, căruia i-a fost retrasă licența în aprilie 2012 de CCA, revine în vizor în 2013. La 2 mai, Curtea Supremă de Justiție a dat câștig de cauză CCA, menținând în vigoare hotărârea anterioară a Curții de Apel Chișinău, de asemenea favorabilă CCA.¹⁸ Reprezentanții NIT au atacat Republica Moldova la CEDO pe marginea acestui caz.

Între timp, fosta echipă a NIT a migrat la un alt post, Accent TV, care a fost vândut de fostul proprietar Sergiu Pârgaru companiei rusești „Volga-export”¹⁹. Buletinele de știri sunt deja difuzate în limba română și rusă, iar deputatul comunist Constantin Starîș a relansat emisiunea „Microfonul al treilea”, care era difuzată la postul NIT.

La fel ca și în anii precedenți, pe parcursul anului 2013, mai mulți jurnaliști au migrat de la o instituție media la alta. Astfel, fostul director al postului de televiziune TV7, Anatol Golea, a revenit la agenția INFOTAG al cărei acționar și fondator este. La o zi de la anunțul de plecare al lui Golea, și Vitalie Călugăreanu, jurnalist politic, moderatorul emisiunii „Logica puterii” la același post, și-a anunțat plecarea, pe moment activând la Radio Plai. Editoriaștii Nicolae Negru și Petru Bogatu au plecat de la Jurnal Trust Media la Ziarul Național. Prezentatoarea edițiilor speciale de la Jurnal TV, Rita Ursalovschi, a plecat la Publika TV, unde moderează talk show-ul „Fabrika”. Elena Robu-Popa, moderatoarea emisiunii de dezbateri „Moldova în direct” la postul public TV, a plecat la portalul online Unimedia, unde găzduiește emisiunea „Alb&Negru”. Talk-show-ul „Moldova în direct” este moderat de fosta jurnalistă de la Radio Europa Liberă, Liliana Barbăroșie.

¹⁸

<http://unimedia.info/stiri/nit-a-pierdut-procesul-in-toate-instantele-r--moldova-60303.html>

¹⁹

<http://www.kommersant.md/node/16705>

II. Audiovizualul public

- **Consiliul Coordonator al Audiovizualului**

Componența Consiliului Coordonator al Audiovizualului nu a suferit modificări pe parcursul anului 2013.

În 2013, Consiliul Coordonator al Audiovizualului s-a întrunit în 31 de ședințe publice, în cadrul cărora au fost adoptate 223 de decizii.²⁰ CCA a intervenit disciplinar și a aplicat, pentru încălcarea normelor din domeniul audiovizual, 146 de sancțiuni, dintre care 114 avertizări publice, 31 de amenzi și o autorizație de retransmisie a fost retrasă ca urmare a lipsei de activitate.

Anul a demarat cu încercări de a soluționa conflictul apărut pe plan internațional între Televiziunea Română – TVR și CCA. În 2008, Societatea Română de Televiziune (actualmente Televiziunea Română - TVR) a atacat la CEDO decizia CCA din 2007 de a retrage licența de utilizare a unei frecvențe naționale a RM, atribuită în 2006 și valabilă până în 2011.

În ianuarie 2013 părțile au convenit să soluționeze amiabil cauza și au notificat în acest sens Grefa CEDO. Acordul a fost semnat pe 12 septembrie 2013.

Pentru o revenire efectivă în spațiul media și în considerarea caracterului reparator al acordului, autoritățile RM și-au asumat respectarea de garanții aplicabile direct și în mod excepțional față de dreptul intern care vizează și:

1. Protecția împotriva retragerii licenței inițiale pe perioada primei alocări, precum și împotriva suspendării emisiei sau a interferării cu conținutul programelor transmise de TVR;
2. Garanții împotriva unei modificări unilaterale a conținutului licenței de emisie;
3. Scutirea de la plata de taxe, comisioane, alte costuri pentru revenire.

La data 15 octombrie 2013, CEDO s-a pronunțat asupra cererii nr. 36398/08 – Societatea Română de Televiziune (actualmente, Televiziunea Română – TVR) împotriva Republicii Moldova, prin care a validat termenii Acordului amiabil de soluționare a cauzei, fiind închis astfel dosarul aflat pe rolul Curții.

Pe data de 15 noiembrie, CCA a votat retransmisia programelor postului TVR pe teritoriul Republicii Moldova, a solicitat tuturor operatorilor de cablu să includă TVR în grila lor de programe și a repartizat un slot în multiplexorul experimental din zona municipiului Chișinău. Odată cu implementarea televiziunii digitale, cel târziu până la 17 iunie 2015, TVR trebuie să obțină gratuit și necondiționat o frecvență națională.²¹

În 2013 CCA a fost antrenat în câteva procese de judecată, dintre care unul cu rezonanță. Este vorba despre decizia CCA din 28 decembrie 2012 cu privire la protejarea patrimoniului lingvistic și cultural-național,²² potrivit căreia până la 1 aprilie 2013, radiodifuzorii din Republica Moldova urmau să asigure o pondere a produsului autohton nu mai mică de 30%. Decizia CCA prevedea că:

---

²⁰ <http://cca.md/reports/7>

²¹ <http://www.radiochisinau.md/cca-a-votat-retransmiterea-tvr-ului-pe-teritoriul-republicii-moldova-10782>

²² <http://www.trm.md/ro/social/de-astazi-radiodifuzorii-sunt-obligati-sa-difuzeze-opt-ore-pe-zi-programe-autohtone/>

- Cel puțin jumătate din aceste programe trebuie să fie difuzate în orele de maximă audiență, în limba de stat.
- Publicitatea, promo-urile și teleshopping-ul nu se includ la calcularea co-raportului de programe autohtone.
- Dacă emit 24 de ore din 24, radiodifuzorii trebuie să difuzeze programe autohtone circa 8 ore pe zi. Din acestea, 4 ore vor fi pentru programe în limba de stat. La TV acestea vor fi puse pe post în segmentele de timp 06.00-09.00 și 19.00-23.00, iar la radio 06.00-13.00 și 17.00-20.00.

În cazul nerespectării deciziei CCA, se prevedea aplicarea de sancțiuni graduale, începând cu avertizarea publică, urmată de amendă minimă și maximă, apoi interzicerea dreptului de a difuza publicitate și, în final, suspendarea și retragerea licenței de emisie.

Ulterior, la începutul lunii mai, la sesizarea a 13 radiodifuzori care au considerat că CCA și-ar fi depășit atribuțiile, Curtea de Apel Chișinău a suspendat decizia CCA-ului.²³ Însă, la 28 noiembrie, Judecătoria sectorului Centru a dat câștig de cauză Consiliului Coordonator al Audiovizualului în litigiul cu radiodifuzorii.²⁴

La 25 iulie, Procuratura Anticorupție a anunțat că a finalizat urmărirea penală în cazul fostului președinte CCA Gheorghe Gorincioi și a expediat dosarul la Judecătoria sectorului Centru. Gorincioi este acuzat că în 2011 ar fi estorcat de la un agent economic 110 mii de lei pentru a nu iniția controale de verificare a calității mărfurilor și volumului serviciilor îndeplinite, în rezultatul executării contractului de achiziții semnat cu CCA.²⁵ Instanța nu s-a pronunțat, deocamdată, pe marginea dosarului de corupere pasivă a fostului președinte CCA.

La începutul lunii august, CCA-ul a elaborat un proiect conceptual prin care propune taxe diferențiate la eliberarea licențelor, în funcție de raza de acoperire. Actualmente, radiodifuzorii achită aceeași taxă, în mărime de 2.500 de lei, indiferent de acoperirea acestora, fapt considerat neechitabil de către CCA. Proiectul mai prevede și majorarea taxelor, pentru radiodifuzorii locali, câte 5.000 de lei, iar pentru radiodifuzorii cu acoperire națională – 200.000 de lei.

Pe parcursul anului, CCA a expediat scrisori de intenție către autoritățile în domeniul audiovizualului din 13 state (Italia, Franța, Grecia, Cipru, Spania, Portugalia, Turcia, Israel, Rusia, Ucraina, Germania, Marea Britanie, Statele Unite ale Americii și Canada), în care se atestă un număr mare de moldoveni, deoarece concetățenii noștri de peste hotare vor mai mult acces la canalele TV din Moldova. Prin această corespondență, CCA a urmărit lansarea negocierilor privind asigurarea recepționării serviciilor de programe audiovizuale autohtone de către membrii diasporei moldovenești. Proiectul prevede retransmiterea canalelor TV autohtone în țările enumerate și reprezintă un instrument în plus de informare a moldovenilor de peste hotare cu privire la evoluția evenimentelor din țară.²⁶ La 5 noiembrie 2013 a fost semnat un Memorandum de cooperare în domeniul audiovizualului între Consiliul Coordonator al Audiovizualului din Republica Moldova și Autoritatea de Radio și Televiziune din Cipru.

²³ <http://point.md/ro/noutati/obschestvo/consiliul-coordonator-al-audiovizualului-forat-sa-nu-aplice-legea>

²⁴ http://www.publika.md/cca-castiga-in-instanta-radiodifuzorii-vor-transmite-saptamanal-30-la-suta-de-produs-autohton-in-limba-romana_1703291.html

²⁵ <http://anticoruptie.md/stiri/fostul-presedinte-al-cca-gheorghe-gorincioi-va-fi-judecat-pentru-coruptie/>

²⁶ <http://www.moldova.org/moldovenii-din-diaspora-vor-mai-mult-acces-la-canalele-tv-autohtone-235517-rom/>

- **IPNA Compania „Teleradio-Moldova”**

Anul 2013, în care Compania a împlinit 55 de ani de la fondarea sa, a fost un an cu multe evenimente marcante pentru televiziunea națională, care au adus atât schimbări pozitive, cât certitudinea faptului că reformele începute încă în anul 2011 stagnează.

La data de 9 septembrie, s-a anunțat că CO a rămas fără un membru, și anume Viorica Meșină-Prodan, care a decis să-și întrerupă activitatea în această structură, motivând plecarea sa din CO prin faptul că pregătește premiera unui film în luna noiembrie și vrea să se concentreze pe activitatea sa de bază.²⁷

La câteva zile după aceasta, pe data de 19 septembrie, Aurelia Peru-Bălan, președinta Consiliului de Observatori al IPNA Compania „Teleradio-Moldova”, a informat Consiliul Coordonator al Audiovizualului despre faptul că, la 23 decembrie 2013, expiră mandatul a cinci membri ai Consiliului de Observatori al IPNA Compania „Teleradio-Moldova”: Aurelia Peru-Bălan, Viorica Cucereanu, Raisa Lozinschi, Eugeniu Rîbca, Vitalie Țapeș. Astfel, în componență de trei membri, Consiliul de Observatori nu-și va putea exercita atribuțiile prevăzute în art. 58 din Codul audiovizualului.”

La 24 octombrie, CCA-ul a anunțat concurs (decizie publicată în Monitorul Oficial la 15.11.2013²⁸) pentru suplinirea celor șase funcții de membru al CO.

La concursul de suplinire a funcțiilor de membru al CO și-au depus dosarele 24 de persoane.²⁹ La data de 13 decembrie, membrii CCA-ului, întrunindu-se în ședință publică, au făcut bilanțul Concursului. În urma deliberărilor publice, membrii CCA au acordat vot de susținere următorilor candidați: Ion Bunduchi, Vitalie Țapeș, Vasile Chirilescu, Tudor Osoianu, Nicolae Spătaru, Petru Macovei, Stela Nistor, Lilian Boboc, Alexandru Leanca, Ludmila Vasilache, Lilia Gurez și Andrei Luchianciuc. Astfel, în conformitate cu prevederile Codului Audiovizualului, CCA a selectat 12 candidați, pe care îi va înainta Parlamentului Republicii Moldova, urmând ca în Legislativ să fie aleși cei șase noi membri ai Consiliului de Observatori al IPNA Compania „Teleradio-Moldova”.³⁰

Pe parcursul anului 2013, a continuat așa-zisul conflict dintre angajați și conducere privind sistemul de salarizare, iscat în iulie 2012. Angajații de la TRM cereau respectarea drepturilor lor de muncă. Aceștia au apelat la consiliul sindical al instituției și au cerut anularea ordinului cu privire la modificarea contractului individual de muncă pe durată nedeterminată în durată determinată.³¹ Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova (CNSM) a obținut reexaminarea contractelor de muncă pentru angajații Companiei „Teleradio-Moldova” și semnarea lor pe termen nelimitat. În luna mai 2013, s-a propus Inspectoratului de Stat al Muncii să efectueze un control, dar acesta a refuzat pe motiv că acolo a fost deja efectuat un control în noiembrie 2012, iar conform legii controlul se face doar o singură dată pe durata unui an calendaristic.

27

<http://ziarulnational.md/consiliul-de-observatori-de-la-teleradio-moldova-a-ramas-fara-un-membru/>

28

<http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=350311&lang=1>

29

<http://trm.md/ro/social/24-de-persoane-candideaza-la-functia-de-membru-al-consiliului-de-observatori/>

30

<http://cca.md/news/bilan-ul-concursului-de-suplinire-func-iilor-de-membru-al-co-al-ipna-compania-teleradio-moldova>

31

<http://sindicate.md/angajatii-de-la-teleradio-moldova-isi-revendica-drepturile/>

Implementarea noului sistem de salarizare în cadrul Companiei „Teleradio-Moldova” decurge anevoios, cu unele curențe și greșeli de management, dar și pe fundalul rezistenței opuse de o parte a salariaților, conchide un raport APEL lansat public la 16 octombrie. Studiul menționează că, cadrul normativ intern care vizează modificarea sistemului de salarizare la Compania Publică „Teleradio-Moldova” este asigurat în măsură suficientă pentru a continua reforma în domeniu.³²

Autorii raportului remarcă totuși că cele trei documente interne de bază care asigură reformarea sistemului de salarizare (Regulamentul privind sistemul de salarizare, Regulamentul privind sistemul de bonusuri și Regulamentul cu privire la evaluarea performanțelor profesionale ale salariaților) au fost aprobate, și, mai ales, propuse spre implementare, în perioade diferite, care nu coincid cu termenele preconizate inițial și care nu au fost respectate în totalitate.

Raportul releva că mai multe formulări din actele normative ce vizează implementarea noului sistem de salarizare sunt imprecise, neclare, lipsite de coerență și corectitudine lingvistică și, prin urmare, o eventuală revizuire a cadrului normativ intern ar trebui să vizeze și redactarea lingvistică, cu eventuale modificări și/sau completări ale stipulărilor pasibile de înțelegere eronată sau interpretare multiplă.³³

Anul 2013 a însemnat pentru postul public TV și căutarea unui nou director al Departamentului de Știri, concursul fiind marcat de ample dezbateri și contestări. În februarie, prezentatorul de știri Vitalie Guțu a fost ales director al Departamentului de Știri și Dezbateri de la postul public de televiziune. În afară de Guțu, la Comisia de concurs, și-au depus dosarele alți șase candidați: Ecaterina Stratan, Arcadie Gherasim, Cornelia Stefoglu, Sergiu Praporșic, Andrei Revenco și Vitalie Condrațchi.³⁴ După aceasta, trei dintre participanți – Cornelia Stefoglu, Ecaterina Stratan și Vitalie Condrațchi, au contestat rezultatele concursului în instanța de judecată, invocând presupusa organizare cu încălcări a concursului. Judecătoria sectorului Centru din mun. Chișinău a emis la finele lunii iulie o sentință prin care a anulat decizia comisiei de concurs și ordinul președintelui Companiei „Teleradio-Moldova” prin care Vitalie Guțu a fost ales și numit în funcție. Ulterior, în octombrie, Curtea de Apel a menținut hotărârea primei instanțe, respingând recursul depus de către juriștii Companiei TRM.³⁵ O hotărâre finală urmează a fi emisă de către Curtea Supremă de Justiție. Vitalie Guțu și-a continuat activitatea în postul de director pe tot parcursul anului.

Digitalizarea producției audiovizuale a TRM – prioritate desemnată în Strategia de dezvoltare a companiei pentru 2010-2015 – a constituit obiectul preocupării și în anul 2013. Pentru a finaliza procesul de digitalizare, TRM ar avea nevoie de un credit de aproximativ 5 milioane de euro. În acest sens, conducerea companiei a primit deja avizul pozitiv al Consiliului de Observatori și a început negocierile cu Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) pentru contractarea acestor bani. BERD poate finanța acest proiect în cazul în care va primi garanția de stat din partea Guvernului.

De notat că la 2 octombrie, la o întrevedere a Premierului Iurie Leancă cu oficiali ai Uniunii Europene de Radiodifuziune (EBU) și conducerea IPNA „Teleradio-Moldova”, s-a discutat despre un eventual suport din partea statului în vederea susținerii procesului de digitalizare. Astfel, iulie

³² http://apel.md/public/upload/md_Studiu_de_caz_nr.01_10.10.13.pdf

³³ http://apel.md/public/upload/md_APEL_comunicat_16oct2013.pdf

³⁴ http://media.hotnews.md/articles/view_hot?id=19184

³⁵ <http://ziarulnational.md/nici-curtea-de-apel-nu-recunoaste-alegerea-in-functie-a-actualului-sef-al-departamentului-stiri-de-la-moldova-1/>

2015 este termenul când instituțiile europene ale audiovizualului vor trece oficial la sistemul de transmisie digitală a semnalului de difuzare, iar TRM trebuie să se conformeze acestor rigori.

Actualmente, procesul de digitalizare a companiei IPNA „Teleradio Moldova” este asigurat în măsură de 40% la Moldova 1 și în proporție de 60% la Radio Moldova.³⁶

În luna aprilie, pagina web a televiziunii era deja disponibilă în limbile engleză și rusă. Acest pas a fost făcut pentru a facilita accesul cetățenilor din afara țării la informațiile despre Republica Moldova. Lunar, pagina www.trm.md este accesată de peste 100 de mii de vizitatori, dintre care circa 30 de mii de peste hotarele țării.³⁷

- **IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia”**

La 21 ianuarie 2013, Comitetul executiv al Găgăuziei a discutat proiectul de modificare a Legii cu privire la radio și televiziune, înregistrat în toamna anului 2012 în Adunarea Populară a UTA-Gagauz Yeri. Printre alte modificări incluse în proiectul de lege, care în mare parte au intenția de a atribui Adunării Populare funcția de control al mass-media din regiune, se găsesc mai multe amendamente care vizează Consiliul de Observatori al radiodifuzorului public IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia”. Astfel, conform proiectului de lege, membrii CO al TRG vor fi numiți și destituiți de Adunarea Populară cu majoritate de voturi; regulamentul de organizare și funcționare a CO este aprobat de Adunarea Populară; CO destituie președintele TRG în cazul în care acesta a încălcat legislația, ceea ce a dus la prejudicierea bugetului Găgăuziei; Adunarea Populară aprobă salariile angajaților TRG; președintele TRG este ales pe un termen de patru ani și poartă „răspundere personală” în fața CO; președintele TRG va fi salarizat lunar cu suma de 4.500 lei, iar directorii radio și TV, cu câte 4.000 de lei, și aceasta reprezintă singura formă de remunerare pentru funcțiile lor etc.³⁸

În luna februarie 2013, proiectul în cauză a fost votat de Adunarea Populară. Conform legislației regionale, pentru a intra în vigoare, modificările adoptate trebuia să fie promulgate de către bașcanul Găgăuziei, care a refuzat să promulge legea în cauză. Astfel, legea a fost remisă Adunării Populare, însoțită de către comentariile bașcanului pentru revizuire și o nouă aprobare. Adunarea Populară nu a mai revenit la acest proiect.

La 8 iulie 2013, Adunarea Populară a Găgăuziei a adoptat o decizie, prin care a reziliat contractul cu președintele Companiei „Teleradio-Gagauzia”, Ecaterina Jekova, mandatul căreia a expirat în octombrie 2012, și a numit-o președinte interimar pe Ecaterina Terzi, care este și membru al Consiliului de Observatori al Companiei. Președintele Adunării Populare, Dmitri Constantinov, a făcut referire la faptul că mandatul Ecaterinei Jekova a luat sfârșit și de aceea instituția are nevoie de o nouă persoană la conducere.³⁹

Aceste decizii au fost criticate dur de societatea civilă și de către CCA, precum și de către bașcanul Găgăuziei, Mihail Formuzal, care susține că hotărârile în cauză contravin legislației naționale și

³⁶ <http://trm.md/ro/social/reformarea-trm-abordata-cu-premierul-iurie-leanca/>

³⁷ <http://host-static-212-0-211-102.moldtelecom.md/en/social/din-15-aprilie-pagina-web-a-companiei-publice-teleradio-moldova-poate-fi-accesata-si-in-versiunile-engleza-si-rusa/>

³⁸ http://www.gagauzia.md/public/files/protokol_2013/pr_1_2013.pdf

³⁹ <http://trm.md/ro/regional/presedinta-companiei-teleradio-gagauzia-demisa-din-functie/>

regionale privind activitatea radiodifuzorului public regional, independența editorială și de creație a căruia este garantată prin lege, iar numirea și destituirea conducătorilor Companiei „Teleradio-Gagauzia” este atribuția exclusivă a Consiliului de Observatori. În condițiile în care mandatul președintelui a expirat, Consiliul de Observatori urma să anunțe un concurs public, potrivit art. 37 al Legii UTA Găgăuzia cu privire la televiziune și radio, Adunarea Populară având obligația să asigure funcționalitatea Consiliului de Observatori prin desemnarea membrilor acestei structuri de conducere a Companiei.

Potrivit Codului Audiovizualului și Legii UTA Găgăuzia cu privire la televiziune și radio, atribuția de numire și demitere a președintelui companiei revine nemijlocit Consiliului de Observatori al radiodifuzorului public. Organul legislativ local are împuterniciri de a numi membrii Consiliului de Observatori și de a asigura funcționalitatea acestuia. Totodată, un membru al consiliului nu poate exercita și interimatul de președinte, aceste două funcții fiind incompatibile și aflându-se în conflict de interese.

Ca urmare a reacției societății civile, precum și în vederea respectării procedurii legale, la 11 iulie 2013, Consiliul de Observatori al radiodifuzorului public regional Compania „Teleradio-Gagauzia”, a destitui-o pe Ecaterina Jekova din funcția de președinte al Companiei „Teleradio-Gagauzia” și a numit-o pe Maria Parfeonova în calitate de președintă interimară a companiei. Astfel, a fost anulată hotărârea anterioară a deputaților din Adunarea Populară a Unității teritorial-administrative privind schimbarea conducerii companiei.

Ulterior, Maria Parfeonova a depus cerere de concediere pe motiv de boală. Consiliul de Observatori al Companiei „Teleradio-Gagauzia” l-a numit la 25 iulie pe Stepan Piron în calitate de președinte interimar al companiei, pentru a cărei candidatură a votat majoritatea. În funcția de președinte al companiei el s-a aflat până la data de 20 septembrie 2013, când, în urma unui concurs public pentru acest post, a fost aleasă Ana Harlamenco, fostul președinte al Adunării Populare. Maria Parfeonova a fost desemnată directoare a postului public de radio din Găgăuzia.⁴⁰

---

⁴⁰

<http://ziarulnational.md/fostul-spicher-de-la-comrat-are-o-noua-functie/>

III. Libertatea de exprimare și defăimarea în anul 2013

- **Evoluții legislative**

În anul 2013, nu au fost operate modificări sau completări la Codul audiovizualului, Legea privind libertatea de exprimare și Legea privind accesul la informații.

Prin hotărârea Curții Constituționale nr. 12 din 04.06.2013⁴¹ pentru controlul constituționalității unor prevederi referitoare la interzicerea simbolurilor comuniste și a promovării ideologiilor totalitare, a fost declarat neconstituțional alineatul 4¹ al art. 3 al Legii cu privire la libertatea de exprimare care prevedea următoarele: „În condițiile alin. (3) se interzice propagarea și/sau utilizarea în scopuri politice a simbolurilor regimului comunist totalitar (secera și ciocanul și orice suport cu aceste simboluri), precum și promovarea ideologiilor totalitare, acțiuni care se sancționează în conformitate cu legislația în vigoare”. Acest alineat a fost introdus prin Legea nr. 192 din 12.07.2012 pentru completarea unor acte legislative și a intrat în vigoare la 1 octombrie 2012.

La 05.07.2013, a intrat în vigoare Legea nr. 30 cu privire la protecția copiilor împotriva impactului negativ al informației, adoptată de Parlament la 07.03.2013. Legea are drept scop stabilirea criteriilor determinării informației publice cu impact negativ asupra copiilor, modul de răspândire a acesteia, drepturile, obligațiile și răspunderea subiecților care pregătesc o astfel de informație, a subiecților care o difuzează, a participanților, jurnaliștilor și autorităților care supraveghează activitatea acestora.⁴²

Legea cu privire la libertatea de exprimare, adoptată încă în anul 2010, interzice cenzura în mass-media publică, iar împiedicarea ilegală intenționată a activității mass-media atrage răspundere penală. Deși proiectul Legii cu privire la libertatea de exprimare a fost însoțit de un proiect de completare a Codului penal, ultimul a fost înaintat totuși printr-o inițiativă legislativă separată, fapt ce a dus la tergiversarea adoptării de către Parlament.

Abia la 21 martie 2013 au fost aprobate modificările la Codul penal, prin care împiedicarea activității mass-media și cazurile de cenzură în mass-media publică sunt calificate drept infracțiuni penale.⁴³ Potrivit art. 180¹, împiedicarea ilegală intenționată a activității mass-mediei sau intimidarea persoanei pentru critică se pedepsește cu amendă în mărime de la 150 la 500 de unități convenționale cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la doi ani. Totodată, aceleași acțiuni săvârșite prin folosirea situației de serviciu se pedepsesc cu amendă în mărime de la 300 la 500 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la un an la patru ani. Alineatul 3 al articolului prevede sancționarea celor care aplică violența asupra jurnaliștilor sau au sustras sau deteriorat materialele, sau echipamentul jurnalistului. Aceste acțiuni se pedepsesc cu o amendă de până la 1.000 de unități convenționale cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la cinci ani.

---

41 <http://lex.justice.md/md/349032/>

42 <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=347276>

43 <http://lex.justice.md/md/347483/>

Art. 180² prevede sancționarea cenzurării materialelor jurnalistice. Astfel, denaturarea nejustificată a materialului jurnalist sau interdicția nejustificată de a răspândi anumite informații, impusă de către conducerea mass-media publică, se pedepsește cu amendă de la 300 la 500 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la cinci ani. Iar indicația funcționarului public sau a persoanei care exercită o funcție de demnitate publică cu privire la activitatea editorială dată mass-mediei sau angajaților mass-mediei, precum și orice altă formă de împiedicare a tirajării sau răspândirii informației se pedepsesc cu o amendă de până la 1.000 de unități convenționale cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la cinci ani.

La 12 iunie, un grup de deputați din fracțiunea liberal-democrată a înregistrat un proiect de lege privind modificarea și completarea Codului audiovizualului⁴⁴, care prevede crearea unui mecanism eficient de aplicare a prevederilor legale ce țin de transparența proprietății mass-media și asigurarea accesului publicului la informația privind proprietarii instituțiilor de media. Inițiativa legislativă propune o noțiune nouă, cea de „proprietar beneficiar”, definită după cum urmează: „persoana fizică care, în temeiul legii și/sau al contractului, se află în una sau mai multe din următoarele situații:

- beneficiază sau poate beneficia de orice tip de venit din activitatea unui radiodifuzor sau distribuitor de servicii și nu are obligația de a preda acest venit unei terțe persoane;
- deține direct sau indirect, prin persoane afiliate în sensul articolului 6 al Legii cu privire la piața de capital, controlul asupra radiodifuzorului sau distribuitorului de servicii;
- are calitatea de membru al organului de conducere al unei persoane juridice cu scop necomercial sau al unei persoane juridice în care nici o persoană fizică nu deține o cotă de participare egală cu sau mai mare decât cota substanțială și care are competența să revoce, singur sau împreună cu alți membri, majoritatea membrilor consiliului, organul executiv sau majoritatea membrilor organului executiv și/sau cenzorul ori majoritatea membrilor comisiei de cenzori a radiodifuzorului sau a distribuitorului de servicii;

Prin aceste modificări, se dorește și instituirea unor proceduri concrete de participare a radiodifuzorilor la concursul de obținere a licenței de emisie. În acest sens, informațiile participantului la concursul de licențiere urmează a fi publicate pe pagina web a CCA-lui, în cel mult trei zile lucrătoare de la depunerea solicitării. La rândul lor, membrii CCA pot solicita informații adiționale privind proprietarul și raporturile juridice ale acestuia cu persoanele afiliate. În cazul în care solicitantul nu va prezenta integral informațiile și actele prevăzute de norma legală, CCA poate respinge oferta respectivă. Totodată, radiodifuzorii privați vor fi obligați de a prezenta anual, până la 1 mai, un raport de activitate, conform modelului aprobat de CCA.

De notat că amendamentele e au fost elaborate de către Centrul pentru Jurnalism Independent în cadrul proiectului „Îmbunătățirea transparenței proprietății mass-media în Republica Moldova”, susținut financiar de National Endowment for Democracy (NED), cu scopul de a asigura pluralismul și a evita concentrarea mass-media în mâinile câtorva grupuri de interese. Proiectul în cauză a fost examinat de către Comisia parlamentară de profil și urmează a fi inclus pe ordinea de zi a Parlamentului pentru dezbateri și aprobare.

44

<http://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeacteleislative/tabid/61/LegislativId/1794/language/ro-RO/Default.aspx>

La 18 iunie, un grup de deputați a înregistrat un proiect de lege privind modificarea art. 25 din Legea cu privire la Guvern, prin care se intenționează sistarea transmisiunilor în regim online a ședințelor Guvernului.⁴⁵ Potrivit autorilor acestui proiect, legislația stabilește că ședințele Guvernului sunt publice, doar că legea nu specifică procedurile care asigură acest caracter. Astfel, prin acest proiect, se dorește concretizarea modului în care va fi asigurat caracterul public al ședințelor și cercul de persoane care pot participa la ele. Această părere nu este împărtășită însă și de societatea civilă, care consideră că sistarea transmisiunilor online a ședințelor Guvernului va afecta transparența procesului decizional. Organizațiile neguvernamentale de media au reacționat printr-o declarație comună în care se menționa că transmisiunea în regim online a ședințelor Guvernului și Parlamentului a devenit o practică curentă de asigurare a transparenței procesului decizional, pe care instituțiile mass-media și întreaga societate civilă o consideră ca fiind un instrument de comunicare eficientă cu cetățenii.

În consecință, organizațiile semnatare au atenționat Guvernul Republicii Moldova asupra obligației legale de a asigura transparența reală a procesului decizional prin diferite mijloace disponibile și cer garantarea unei comunicări directe și eficiente a membrilor Cabinetului de miniștri cu reprezentanții instituțiilor mass-media.⁴⁶ Proiectul în cauză a fost aprobat în prima lectură la 18 octombrie. Pentru aprobarea modificărilor, proiectul trebuie să fie votat și în lectura a doua.

La 15 noiembrie, fracțiunea liberal-democrată a înregistrat un proiect de lege prin care se propune modificarea art. 21 și 38 din Codul Audiovizualului. Scopul prezentului proiect de lege vizează reglementarea mecanismului de informare a telespectatorului privind durata pauzei publicitare din programul pentru publicitate. Astfel, se dorește completarea primului alineat din art. 21 al Codului audiovizualului cu următorul text: „Fiecare întrerupere în scopuri publicitare sau de teleshopping a programului de televiziune va fi cronometrată în ordine descrescătoare în partea dreaptă de jos a ecranului. Dimensiunile cronometrului vor constitui cel puțin 7% din cadru. Cronometrul va fi de culoare albă netransparentă”.⁴⁷

La 27 noiembrie, deputații neafiliați conduși de către Vadim Mișin au înregistrat un proiect de lege pentru modificarea unor acte legislative prin care se propune modificarea art. 3 al Legii privind libertatea de exprimare. Autorii proiectului propun interzicerea propagării și/sau utilizării în public a simbolurilor fasciste, rasiste ori xenofobe, precum și promovarea ideologiilor totalitariste fasciste, rasiste ori xenofobe și/sau negarea Holocaustului, acțiuni care se sancționează în conformitate cu legislația în vigoare.⁴⁸ Totodată, a fost propusă și modificarea Codului penal privind penalizarea acțiunilor enumerate mai sus.

---

⁴⁵ <http://parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/1827/language/ro-RO/Default.aspx>

⁴⁶ <http://media-azi.md/ro/ong-urile-de-media-cer-garantarea-asigur%C4%83rii-transparen%C8%9Bei-procesului-decizional>

⁴⁷ <http://parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/2021/language/ro-RO/Default.aspx>

⁴⁸ <http://parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/2043/language/ro-RO/Default.aspx>

- **Procese de judecată împotriva presei**

La fel ca în anii trecuți, 2013 a fost pentru unele instituții media un an mai puțin liniștit, acestea fiind date în judecată atât de persoane fizice, cât și de persoane juridice. Pe rolul instanțelor judecătorești există un volum mare de dosare împotriva actorilor media. Totuși, informația cu privire la procesele de judecată în care au fost implicați jurnaliști sau instituții mediatice este mai puțin accesibilă, de fapt nu există o bază de date comună, fiecare instanță de judecată având propria bază de date privind dosarele examinate, modulul de căutare fiind unul dificil și neprietenos utilizatorilor.

Printre cele mai importante cauze pornite împotriva instituțiilor media se numără acelea în care CJI oferă reprezentare gratuită în instanță. Astfel, în 2013, CJI a oferit asistență judiciară în două cazuri privind defăimarea, ambele fiind împotriva „Ziarului de Gardă”, ziar împotriva căruia, pe parcursul ultimilor ani, au fost intentate mai multe procese.

Moldova Gaz contra „Ziarul de Gardă” (ZDG): În iunie 2013, compania de stat Moldova-Gaz a dat în judecată ZdG în legătură cu un articol despre o tentativă de omor (explozia unei bombe) a directorului adjunct al Agenției pentru Reglementare în Energie, Nicolae Railean. Articolul vorbește despre legătura dintre amenințările la viața lui N. Railean și o companie de energie legată de șeful Moldova Gaz. De asemenea, articolul face referire la declarațiile lui Railean cu privire la implicarea Moldova Gaz în explozia bombei. **Străisteanu Gheorghe contra „Ziarul de Gardă” (ZDG):** În iunie 2013 – revizuirea procesului intentat de fostul deputat, Gheorghe Străisteanu. Străisteanu a dat în judecată ZdG în 2011 și a cerut 210.000 de lei ca despăgubiri pentru daune morale și eliminarea unui articol publicat în 2005 de pe site-ul redacției, despre arestarea sa pentru presupusă implicare în furt și alte acte ilegale. Curtea Supremă de Justiție a trimis cauza spre revizuire în prima instanță. Dosarul se află acum la instanța de la Strășeni.

Din seria proceselor intentate instituțiilor mass-media este și cazul Centrului de Investigații Jurnalistice. Tamara Plămădeală, avocatul parlamentar pentru protecția drepturilor copilului, al cărei mandat a expirat în octombrie 2013, a acționat în judecată reporterii Centrului de Investigații Jurnalistice și cere despăgubiri în valoare de 500.000 de lei. Motivul îl reprezintă un articol de investigație publicat în ziarul „Adevărul” privind un caz de adopție. Dosarul este examinat de către Judecătoria sectorului Râșcani din Chișinău. La cererea reprezentantului Tamarei Plămădeală, examinarea cauzei a fost amânată de trei ori.⁴⁹

Un alt dosar examinat de instanța de judecată este cazul **„Parmato Grup” SRL contra „Ziarul de Gardă”**. În anul 2012, ZDG a preluat un comunicat de presă de pe site-ul Ministerului de Interne în care se vorbește despre anchetarea unui posibil caz de escrocherie cu implicarea „Parmato Grup” SRL.⁵⁰ Ulterior, Procuratura mun. Chișinău a emis o ordonanță de încetare a urmăririi penale, iar Ministerul de Interne a șters comunicatul respectiv de pe site-ul www.mai.gov.md, fără a da o explicație la acest subiect. În vara anului 2013, „Parmato Grup” a acționat „Ziarul de Gardă” în judecată, solicitând în instanță ca redacția să șteargă informațiile despre societate și comentariile utilizatorilor de pe site privind activitatea acesteia. În prezent, acest caz se află pe rol la Judecătoria Centru.

⁴⁹ http://adevarul.ro/moldova/actualitate/avocatacopilului-tamara-plamadeala-razboi-presa-1_52554234c7b855ff56197361/index.html

⁵⁰ <http://www.zdg.md/stiri/turism-cu-escrocherie-la-chisinau>

- **Cazuri de încălcare a drepturilor jurnaliștilor**

Și în anul 2013 au fost înregistrate cazuri de încălcare ale drepturilor jurnaliștilor, din păcate acestea fiind mai numeroase decât în anii anteriori. Cele mai multe cazuri se referă la amenințarea jurnaliștilor și îngrădirea accesului acestora la evenimente de interes public.

La 28 februarie 2013, un reporter și un cameraman al postului PRO TV au fost agresați verbal și fizic în timp ce încercau să realizeze un subiect de interes public despre casa unei magistrate de la Curtea de Apel Chișinău. Încercând să abordeze proprietarii imobilului, jurnalista a fost îmbrâncită și intimidată de soțul judecătoarei, avocat de profesie, care i-a cerut să înceteze, lovind în camera de filmat.⁵¹

ONG-urile de media au reacționat pe marginea acestui caz prin intermediul unei declarații.⁵² În declarație se menționează că scopul exercitării profesiei de avocat îl constituie promovarea și apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice, și s-a solicitat Uniunii Avocaților din Moldova să se autosesizeze în legătură cu acest caz și să ia atitudine față de comportamentul inadecvat al avocatului Moraru.

Pe data de 11 aprilie 2013, în materialul intitulat „Procurorul cere reporterului să-și divulge sursele”, „Ziarul de Gardă” relatează că, după publicarea investigației jurnalistice pe tema vinderii ilegale a echipamentului militar din depozitul Armatei Naționale, autorul acesteia, Iurie Sănduță, a fost abordat de reprezentanții Procuraturii mun. Chișinău cu solicitarea de a-și dezvălui sursa.⁵³

Organizațiile neguvernamentale de media au înaintat un apel către Procurorul General interimar, Andrei Pântea, prin care au solicitat întreprinderea acțiunilor de rigoare pentru a exclude orice presiuni ilegale asupra reprezentanților mass-media.⁵⁴

Editorialistul Vasile Năstase a difuzat la 15 iulie o sesizare publică prin care informează autoritățile statului și instituțiile internaționale că ar fi fost amenințat cu moartea prin intermediul unor mesaje SMS. Ulterior, și Constantin Cheianu a declarat pentru presă că ar fi recepționat un mesaj similar. În ambele cazuri, jurnaliștii consideră că există o conexiune între amenințări și activitatea lor profesională.

ONG-urile de media au solicitat prin intermediul unei declarații Ministerului Afacerilor Interne și Procuraturii Generale să investigheze minuțios și să elucideze cazurile semnalate de editorialiștii Vasile Năstase și Constantin Cheianu, iar în caz de necesitate, să întreprindă toate măsurile necesare în vederea protejării vieții și integrității fizice a acestora.⁵⁵

---

⁵¹ <http://protv.md/stiri/social/are-o-casa-de-milioane-insa-in-acte-locuinta-valoreaza-10-mii.html>

⁵² <http://www.media-azi.md/ro/noutate/ongurile-de-media-isi-exprima-ingrijorarea-legatura-cu-agresarea-echipei-pro-tv>

⁵³ <http://www.zdg.md/editoriale/procurorul-cere-reporterului-sa-si-divulge-sursele>

⁵⁴ <http://www.media-azi.md/ro/organiza%C8%9Biile-de-media-solicita%C4%83-pg-s%C4%83-se-ab%C8%9Bin%C4%83-de-la-presiuni-%C3%AEn-ce-prive%C8%99te-divulgarea-surselor>

⁵⁵ <http://media-azi.md/ro/ong-urile-de-media-solicita%C4%83-elucidarea-cazurilor-de-amenin%C8%9Bare-cu-moartea-jurnali%C8%99tilor>

Procuratura Generală, Inspectoratul General de Poliție și Serviciul de Informații și Securitate au anunțat că au fost deschise dosare penale pe marginea acestor cazuri, specificând că mesajele au fost trimise de pe unul și același telefon mobil. Ancheta nu are finalitate, dat fiind faptul că făptașul nu a fost identificat.⁵⁶

La 25 iulie, în timpul unei întâlniri publice a Consiliului de Observatori al radiodifuzorului public IPRA Compania „Teleradio-Găgăuzia”, membrii consiliului au cerut jurnaliștilor portalului de știri Gagauzinfo.MD să părăsească sala de ședințe motivând că "presa împiedică organizarea întrunirii". Această cerință însă nu a fost înaintată față de echipa Companiei „Teleradio-Găgăuzia”. Jurnaliștii portalului vizat au insistat că dacă presei i se cere să părăsească sala de ședințe, această regulă să fie aplicată tuturor reprezentanților mass-media, și nu doar uneia dintre agenții. Ca urmare, ambele echipe au părăsit sala de ședințe, dar, câteva minute mai târziu, presa a fost rugată să revină, și întâlnirea a continuat ca de obicei.⁵⁷

La 26 august, postul Jurnal TV a informat că primarul de Cimișeni, Ghenadie Rabei, împreună cu susținătorii săi, i-ar fi agresat pe membrii echipei Jurnal TV, împiedicându-i să filmeze o adunare în incinta Casei de Cultură din localitate. Cu două zile mai târziu, i-ar fi urmărit pe străzile din Chișinău și ar fi încercat să se apropie de autoturismul în care se afla echipa Jurnal TV, riscând astfel să provoace un accident.

La 29 septembrie 2013, reporterul portalului Deschide.md, Vadim Ungureanu, ar fi fost agresat fizic la intersecția străzilor 31 August 1989 și Sfatul Țării din municipiul Chișinău, de către proprietarul unui autoturism parcat neregulamentar, pe care acesta îl fotografia. Din spusele reporterului și din fotografiile reiese că, în momentul incidentului, la fața locului s-ar fi aflat și un echipaj al Inspectoratului General al Poliției, însă care nu ar fi intervenit.

La 20 septembrie 2013, reporterul Galina Butenco de la ziarul local „Glia Drochiană” a anunțat că a fost rugată insistent să părăsească sala unde avea loc întâlnirea președintelui Parlamentului Igor Corman cu reprezentanți ai autorităților publice locale, antreprenori, conducători ai serviciilor publice desconcentrate în teritoriu ș.a. Cererea a venit din partea unei persoane care nu s-a prezentat, lăsând să se înțeleagă că ar fi din serviciul de presă al președintelui Parlamentului.⁵⁸

Echipa „Ziarului de Gardă” a difuzat la 17 octombrie 2013 o declarație prin care informa opinia publică că le-ar fi telefonat o persoană care s-a prezentat ca Renato Usatîi, care i-a înjurat și i-a amenințat, fiind nemulțumită de un articol apărut pe site-ul ZdG cu câteva ore mai devreme, precum și de politica editorială a ziarului „Timpul”. Totodată, persoana care a telefonat s-ar fi declarat deranjată și de faptul că ziarul nu publică declarațiile făcute de ea la adresa unor politicieni.

La 24 noiembrie 2013, fiii preotului din Bulboaca au agresat echipa Pro TV, care a fost chemată la fața locului de către localnici. Sătenii au spus că acesta a înjurat chiar în fața altarului, lovind și o femeie.⁵⁹

⁵⁶ <http://www.jurnal.md/ro/news/dosare-penale-in-cazul-amenin-arilor-1154177/>

⁵⁷ <http://gagauzinfo.md/index.php?newsid=8734>

⁵⁸ http://gliadrochiana.info/index.php?option=com_content&view=article&id=648:2013-09-26-07-53-32&catid=31:noutati&Itemid=46

⁵⁹ <http://protv.md/stiri/social/a-tinut-slujba-beat-preotul-din-bulboaca-a-facut-o-din-nou-cum---220271.html>

De asemenea, oficialii ai Republicii Moldova, în repetate rânduri, au atacat verbal mass-media, subminând rolul acesteia într-o societate democratică. Lideri la acest capitol sunt Mihai Ghimpu și Vladimir Voronin.

La 28 ianuarie 2013, Mihai Ghimpu, președintele Partidului Liberal, a declarat în cadrul emisiunii „În PROfunzime” că s-a „săturat de presa asta cumpărată și răscumpărată”. Au urmat apoi acuze la adresa postului Jurnal TV, pe care îl consideră vinovat de toate eșecurile sale din politică, menționând că „moldovenii sunt săraci anume din cauza presei”. Ulterior, la 28 aprilie, el a criticat pe blogul său portalul de știri Unimedia, acuzând că portalul al fi preluat eronat o declarație de a sa. A doua zi, Mihai Ghimpu a amenințat fizic un membru al administrației Unimedia într-o convorbire telefonică și a solicitat pe un ton agresiv ștergerea știrii.⁶⁰

Mihai Ghimpu a mers și mai departe, dorind tragerea la răspundere a jurnaliștilor care denigrează intenționat formațiunea pe care o conduce. În cadrul unei conferințe de presă, a declarat că „presa trebuie să poarte răspundere penală”.

Și liderul Partidului Comuniștilor, Vladimir Voronin, a agresat verbal jurnaliști în particular, și presa în general. La 10 iulie, el a agresat verbal jurnaliștii care doreau să-l intervieveze, adresându-le următoarele cuvinte: „Voi când o să vă așezați în mod serios să vă pregătiți de profesia de care vă ocupați? Ori ție îți e totuna? O să te duci la fermă să mulgi vaca sau să umbli cu microfonul. Ori o să te duci în Italia să lucrezi deriticătoare, undeva”.⁶¹

La 22 octombrie, Vladimir Voronin a refuzat să răspundă la întrebările jurnaliștilor privind acțiunile viitoare ale Partidului său, invocând drept motiv neîncrederea în instituțiile media pe care le reprezintă reporterii: „Eu nu am stimă față de canalele pe care voi le reprezentați. Sunteți canale vândute. (...) Nu căscați gura înainte de a termina eu propoziția. Parcă sunteți niște ciocănitore.”⁶²

La 25 noiembrie 2013, în cadrul unei conferințe de presă, acesta a amenințat deschis postul de televiziune Publika TV, menționând: "Noi o să vă blocăm din toate părțile. O să aveți probleme".

În timpul ședinței Parlamentului Republicii Moldova din 21 noiembrie 2013, deputatul comunist Iurie Muntean a agresat-o verbal și a amenințat-o public pe reportera postului de televiziune Publika TV, Dumitrița Ciuvaga, amenințând-o că nu va mai activa în presă. Deputatul comunist s-a arătat nemulțumit de felul în care Publika TV a relatat despre acțiunile și comportamentul său din cadrul ședinței.⁶³

ONG-urile de media au luat atitudine, condamnând comportamentul deputatului Muntean și i-au solicitat să-și prezinte scuzele în fața jurnalistei pe care a intimidat-o.⁶⁴

---

⁶⁰ <http://media-azi.md/ro/inamicul-al-presei/mihai-ghimpu-0>

⁶¹ http://www.publika.md/video-voronin-ataca-jurnalistii--o-sa-te-duce-la-ferma-sa-mulgi-vaca--ori-in-italia-sa-lucrezi-deridicatoare_1486961.html

⁶² <http://unimedia.info/stiri/video-niste-ciocanitori--voronin-apostrofeaza-din-nou-jurnalistele-67257.html>

⁶³ http://www.publika.md/foto-video-reporter-publika-tv--amenintat-de-comunistul-iurie-muntean--voi-avea-grija-sa-nu-mai-lucrezi-in-presa-locala_1691871.html

⁶⁴ <http://media-azi.md/ro/stiri/ong-urile-de-media-condamn%C4%83-comportamentul-huliganic-al-deputatului-iurie-muntean>

Mihai Poalelungi, președintele Curții Supreme de Justiție, a declarat la 10 septembrie, într-un interviu pentru portalul Moldova Curată, că va face „tot posibilul pentru a promova ideea ca în Codul penal al Republicii Moldova să fie instituită din nou norma penală pentru calomnie”. Magistratul s-a arătat deranjat de faptul că, pe parcursul ultimului an, în presă au apărut mai multe informații pe care le consideră defăimătoare la adresa sa.⁶⁵

ONG-urile de media au condamnat intenția președintelui CSJ și au publicat o declarație comună în care au criticat afirmațiile acestuia. Acestea au calificat vorbele lui Poalelungi drept o tentativă de exercitare de presiune asupra jurnaliștilor, fapt ce poate duce la îngrădirea libertății de exprimare. Reprezentanții societății civile au arătat că standardele internaționale converg în direcția depenalizării calomniei.⁶⁶

La o săptămână după declarația făcută în cadrul interviului, Poalelungi a precizat că nu intenționează să întreprindă anumite acțiuni în acest sens, menționând: „Nu voi întreprinde nicio acțiune. Aceasta a fost opinia mea. A fost o părere făcută în baza practicii europene”.

---

⁶⁵ <http://www.moldovacurata.md/interview/interviu-csj-poalelungi>

⁶⁶ <http://media-azi.md/ro/ong-urile-de-media-condamn%C4%83-inten%C8%9Bia-pre%C8%99edintelui-csj-privind-reincriminarea-calomniei-0>

IV. Libertatea presei în regiunea transnistreană

Mass-media din regiunea transnistreană în 2013

Caracterizând situația spațiului mediatic din regiunea transnistreană, vom menționa că, în anul 2013, s-a observat intensificarea presiunii din partea liderului de facto al regiunii și din partea pretensei puteri executive asupra instituțiilor mass-media și canalelor de comunicare online care nu se află sub controlul lor. Asupra acestui fapt indică scăderea nivelului libertății de exprimare în regiune, micșorarea numărului de instituții mass-media independente, lipsa accesului egal la informație, și dificultatea sporită în activitatea jurnaliștilor, în special a celor străini.

- **Încălări ale drepturilor instituțiilor media**

Mai multe site-uri incomode liderilor transnistreni au fost blocate. Blocarea temporară și permanentă a site-urilor în regiunea transnistreană a început din ianuarie 2013.

La 7 ianuarie, portalul informațional al președintelui Asociației Politologilor Independenți din regiunea transnistreană, Andrei Safonov, a devenit inaccesibil pentru locuitorii regiunii. Autorul și proprietarul portalului, care a criticat în repetate rânduri acțiunile conducerii regiunii, consideră că acest lucru s-a întâmplat la ordinul autorităților. El a cerut ridicarea blocării și începerea dialogului cu „disidenții”. Ceva mai târziu, portalul și-a reînceput activitatea.

La 8 mai, pe teritoriul transnistrean a avut loc închiderea scandalosă a zece site-uri, inclusiv platforme sociale de comunicare. A fost întrerupt accesul la paginile web ale partidului local „Rodina” (www.rodinapmr.ru), agenției informaționale „Lenta PMR” (www.tiras.ru), agenției informaționale „Dnestr” (www.dniester.ru). De asemenea, a fost blocat Forumul Social Transnistrean (www.forum.pridnestrovie.com), Forumul Social-Politic (www.forum.dnestra.com), Forumul Deschis (www.openpmr.info), forumul „Transnistria și Rusia” (www.pmr-rf.ru), Forumul Liber (www.forum.pridnestrovie.ru), precum și forumurile www.nistru.net și www.forum-pmr.net.

Mai târziu, pentru locuitorii regiunii a devenit inaccesibilă o altă agenție informațională, RPinform (www.rpinform.com), dar, în scurt timp, schimbându-și denumirea în TransDnestrInform (www.tdinform.com), ea și-a reînceput activitatea.

Oficial, autoritățile au negat implicarea sa în blocarea resurselor Internet pe teritoriul transnistrean, însă proprietarii unora din acestea, în discuții private cu diferiți experți media, recunosc că uneori recurg la autoblocarea site-urilor la indicația serviciilor speciale ale regiunii.

Grigori Volovoi, președintele Centrului de Apărare a Drepturilor Omului în Transnistria, membru al camerei civice a autoproclamatei republici nistrene și proprietar al companiei de radio și televiziune „Novaia volna”, a chemat la deblocarea platformelor sociale de comunicare în Internet. „Aceste resurse criticau deseori acțiunile curente ale puterii executive a Transnistriei”, spune Volovoi. „Nu putem să nu recunoaștem că această critică nu a fost întotdeauna justificată și constructivă. Însă acest lucru nu trebuie să fie un motiv pentru blocarea accesului la site-urile în cauză. Ne îngrijorează în mod deosebit închiderea Forumului Social Transnistrean. Ca jurnalist și activist în domeniul drepturilor omului, consider că asemenea acțiuni dăunează imaginii Transnistriei și nu pot fi considerate normale într-un stat democratic, stat de drept. Într-o dispută câștigă cel care își demonstrează dreptatea nu prin forță, ci prin cuvinte și acțiuni”, a adăugat el.

Liderul regiunii din stânga Nistrului, Evgheni Șevciuk, nu a făcut nici un fel de anunțuri oficiale în această privință, ci a comentat situația în Facebook: „Din toamna anului trecut nu avem responsabilitate penală pentru calomnie. În acest caz, pentru ce ar mai fi nevoie de o gunoiște anonimă? Înregistrați instituțiile mass-media și mergeți înainte!” El a subliniat că, pe forumuri, „multe sunt făcute la comandă, deși ele au și ceva util”. Un asemenea comentariu sugerează că toate resursele online, inclusiv cele străine, trebuie înregistrate ca instituții mass-media, prevedere care, în acest moment, nu se conține în legislația ce reglementează activitatea mass-media în regiunea transnistreană.

Ca urmare a acțiunilor de blocare a site-urilor, la 7 iulie, în parcul central „Pobeda” din Tiraspol, a avut loc un miting în apărarea libertății de exprimare. La manifestație s-au adunat vreo sută de persoane care protestau împotriva blocării resurselor de Internet. Cei care țineau discursuri au subliniat că nerespectarea libertății de exprimare nu este altceva decât o încălcare directă a articolului 27 al așa-numitei constituții transnistrene și a articolului 19 al Declarației Universale a Drepturilor Omului. Ca rezultat, a fost adoptată o rezoluție în care se exprima protestul împotriva închiderii site-urilor și se propunea introducerea modificărilor la legislația curentă, care ar interzice blocarea resurselor fără decizia instanței de judecată.

La 30 august, forumul „Disput” (www.disput-pmr.ru) a fost înregistrat în calitate de instituție mass-media. Acesta este singurul caz de acest fel. Administratorul forumului, Oleg Basov, susține că reprezintă un proiect privat, care nu are legătură nici cu puterea, nici cu opoziția.

La 26 decembrie, în timpul conferinței sale de presă, liderul regiunii transnistrene, Evgheni Șevciuk, a anunțat că dorește să vină personal „la un ceai” ca „să stea de vorbă” la oficiul agenției informaționale ruse Novîi Reghion, care funcționează în stânga Nistrului timp de opt ani. „Ei bine, dacă nu vin eu, vor veni serviciile competente”, a declarat Șevciuk. Menționăm că, în 2006, anume datorită președintelui parlamentului transnistrean de atunci, Evgheni Șevciuk, această sursă informațională și-a început activitatea la Tiraspol.

La 27 decembrie 2013, la oficiul transnistrean al agenției Novîi Reghion era prezentă deja procuratura. Iar la 31 ianuarie jurnaliștii au aflat că nu le-a fost prelungită acreditarea pentru a lucra în regiune, acreditare ce se elibera pe un termen de 1 an. Pe site-ul acestei instituții mass-media a fost făcută declarația prin care se confirma că oficiul își încetează activitatea din cauza lipsei de acreditare. Judecând după comentariile utilizatorilor, această instituție mass-media a fost una din puținele care ofereau informații la nivel profesionist, în mod imparțial și obiectiv.

- **Încălcări ale legislației**

Pe parcursul anului 2013, a avut loc transmiterea planificată a subordonării instituțiilor mass-media, ai căror fondatori erau pe bază de paritate cele două ramuri ale puterii - legislativă (Sovietul suprem) și executivă (în persoana liderului transnistrean), către noua echipă a liderului regiunii, fapt care depășește prevederile legislației. Reacționând la situație, Consiliul Suprem al regiunii transnistrene la prima ședință a sesiunii de primăvară a decis să adreseze liderului regiunii, Evgheni Șevciuk o solicitare privind accesul deputaților la instituțiile mass-media de stat.

În document se spune că oficialii instituțiilor mass-media, invocând diferite pretexte, le îngădesc deputaților posibilitatea de a apărea la televiziune sau pe paginile ziarului de stat „Pridnestrovia”, deși acest lucru este stabilit în legislație. Normele locale de drept prevăd că un ales al poporului, în conformitate cu legea cu privire la statutul de deputat, are dreptul preferențial de a se adresa cetățenilor prin intermediul mass-media, urmând a i s acorda 300 de rânduri de ziar și 10 minute pe lună la televiziune. Deputatul parlamentului, Anatoli Dirun, a menționat că i s-a refuzat de cinci ori – nu au fost publicate patru articole scrise de el și expediate ziarului și i-a fost respinsă solicitarea de a apărea la televiziune, fapt motivat prin cauze tehnice. Deputatul a presupus că oficialii se tem să difuzeze opinii alternative, care se deosebesc de părerile autorităților executive.

O situație similară se observă și în presa regională. Contrar prevederilor legislative, redactorul-șef al ziarului de Dubăsari „Zaria Pridnestrovia”, ai cărui fondatori sunt consiliul orășenesc, administrația de stat și colectivul de muncitori, a fost demis de către liderul puterii executive fără o decizie adoptată la sesiunea deputaților locali. Secretarul consiliului local de deputați, Ruslan Ceban, a explicat că este vorba de acapararea instituțiilor mass-media. „Noul stăpân l-a scos imediat din caseta tehnică a publicației pe primul ei fondator – consiliul de deputați. A fost anulat colegiul redacțional al ziarului, care a existat din momentul creării lui în 1990”, a menționat el. Deputatul Ghenadi Kozlov a confirmat că încercările sale de a publica materiale referitoare la activitatea sa de deputat nu s-au soldat cu succes. I s-a refuzat în repetate rânduri acest lucru. „Motivele sunt total absurde”, a spus Kozlov. „Astfel, noi nu putem să comunicăm cu alegătorii noștri și să punem în discuție chestiuni de actualitate. Chiar și în perioada de stagnare la Dubăsari nu a fost nici un caz ca primii secretari ai comitetului raional al partidului comunist din RSSM să încerce să preia „frâiele” ” ziarului.”

- **Modificări legislative**

Serviciul de stat de comunicații, informare și mass-media, a cărui conducere s-a schimbat în 2013, pleda cu un an în urmă în favoarea modificării la legislația cu privire la mass-media, pregătind un proiect de lege în acest sens. Examinând documentul, Veaceslav Tobuh, șeful comisiei asociației obștești, sport, politică informațională și de tineret a sovietului suprem, a declarat că autorul inițiativei – serviciul de stat – nu a introdus în ea modificările discutate mai devreme, care fuseseră elaborate de parlamentari împreună cu specialiștii acestui serviciu. De aceea comisia a refuzat admiterea modificărilor în forma în care au fost prezentate acestea. „Cât privește posibilitățile creative și independența editorială, vă doresc tuturor ca să nu dea Domnul să lucrați vreodată după legea propusă spre examinare Consiliului Suprem”, a menționat Tobuh.

Natalia Vorobieva, conducătoarea organizației „Uniunea Jurnaliștilor din Transnistria”, afiliată puterii executive, care este și colaboratoare a pretinsului minister al apărării din regiune, pleda în favoarea adoptării proiectului de lege, care înăsprește condițiile de lucru ale editurilor, însă situația a evoluat în defavoarea ei.

La începutul lui 2014, serviciul de stat de comunicații, informare și mass-media a emis în grabă un document cu privire la modificarea regulilor de acreditare a jurnaliștilor străini pe teritoriul regiunii transnistrene. Conform noilor reguli, instituțiile mass-media străine, care intenționează să lucreze permanent în regiunea transnistreană, trebuie să deschidă în regiune o reprezentanță cu statut de persoană juridică, iar acest lucru implică cheltuieli suplimentare legate de deservire. S-a mărit și

lista documentelor obligatorii, la care s-a adăugat certificatul cu privire la componența personalului reprezentanței străine, originalul certificatului de înregistrare de stat al persoanei juridice, precum și extrasele privind dreptul de proprietate asupra imobilului.

În afară de aceasta, jurnaliștii trebuie să prezinte acordul de arendă a încăperii, legalizat notarial, și un certificat din partea organelor fiscale privind modul în care achită taxele. Mai înainte toate acestea nu erau necesare, iar pentru acreditarea anuală erau suficiente informații despre instituția mass-media și despre jurnaliștii acreditați pentru a lucra pe teritoriul transnistrean.

Toate acestea fac dificilă activitatea presei străine în regiune.

- **Procese judiciare**

O mare rezonanță a avut procesul numit „Bergman contra Safonov”, început în septembrie 2013. Mihail Bergman, fostul comandant militar al Tiraspolului, general-maior în rezervă al armatei ruse și colaborator al administrației liderului transnistrean, a depus la judecătoria din Tiraspol o reclamație împotriva politologului Andrei Safonov, fost membru al executivului republicii nistrene. Drept motiv pentru proces a fost invocat un articol al politologului, intitulat „De ce autoritățile republicii nistrene nu îl concediază pe Bergman?” («Почему власти ПМР не увольняют Бергмана?»). Bergman a calificat critica lui Safonov la adresa sa drept „informații ce nu corespund realității, care îi discreditează onoarea, demnitatea și reputația de om de afaceri”.

Reclamantul a declarat că i-au fost cauzate „suferințe morale”, care „i-au afectat sănătatea și i-au adus daune morale”. El a cerut daune din partea reclamatului 50 de mii de ruble transnistrene (aproximativ 4,5 mii de dolari) și închiderea site-ului www.safonovpmr.com. Însă Safonov susține că toate afirmațiile lui Bergman, indicate în articol, îi aparțin generalului. Politologul a explicat că în regiunea transnistreană „au fost blocate aproape toate site-urile de opoziție”, iar acum prin intermediul lui Bergman vor să închidă și portalul său.

La 19 noiembrie, judecătorul, în lipsa reclamatului, a adoptat decizia de a satisface cerințele reclamantului. Safonov nu a fost de acord cu decizia și a contestat-o în instanța superioară, de asemenea, a adresat scrisori privind litigiul cu Bergman către președintele Federației Ruse, Vladimir Putin, și către vicepremierul Dmitri Rogozin. Autoritățile transnistrene l-au concediat pe Mihail Bergman din funcția sa publică și caracterizează procesul judiciar ca fiind unul politic.

- **Tendențele spațiului mediatic din regiunea transnistreană**

În concluzie, se poate presupune că presiunea autorităților asupra instituțiilor mass-media necontrolate de ele se va intensifica. Echipa liderului transnistrean a dat de facto, deși nu în mod deschis, startul campaniei electorale parlamentare, ce presupune diferite mecanisme de influențare a resurselor administrative la toate nivelurile, inclusiv în presă. Numărul mic de instituții mass-media independente, dependența lor de fondurile proprietarilor și de alte investiții, precum și de mecanismele de limitare și reglementare ale statului, nu permit o extindere semnificativă a câmpului lor de activitate și consolidarea potențialului acestora.

Blocarea ilegală a resurselor online nu creează premise benefice pentru apariția instituțiilor mass-media noi, inclusiv a celor multimedia. Experți locali în domeniul mass-media nu exclud că

instituțiile mass-media independente se vor muta pe platformele electronice ale rețelelor sociale, transformându-se simțitor.

În timp ce în multe state democratice are loc denaționalizarea și descentralizarea mass-media, în regiunea transnistreană se observă un proces invers. Se consolidează instituțiile mass-media de stat, se creează holdinguri media care susțin autoritățile. Din unul din acestea, care nu figurează pe site-ul oficial al organului competent (serviciul de comunicații), face parte site-ul Lenta PMR (www.lentapmr.ru), creat în 2013.

În asemenea circumstanțe, care depind în mare parte de dispozițiile imprevizibile ale autorităților, este dificil să prognozezi o evoluție pozitivă a lucrurilor. Însă se poate afirma cu certitudine că, în 2013, situația libertății de exprimare în regiunea transnistreană s-a înrăutățit semnificativ. Putem preconiza că acest proces va continua și în 2014.

Concluzii privind 2013 și prognoze pentru 2014

Ion Bunduchi, director executiv, Asociația Presei Electronice: „În 2013, mass-media autohtonă, în general, s-a bucurat de libertate, ceea ce nu e puțin, dar nici suficient nu e. În plan legislativ, nu au fost adoptate legi și amendamente în măsură să lichideze gravele lacune existente și, mai ales, în ceea ce privește contracararea monopolizării mass-mediei și a pieței de publicitate; tranziția la televiziunea digitală terestră; reflectarea campaniilor electorale. Anul a fost marcat de tentative periculoase pentru dezvoltarea mass-mediei și pentru libertatea de exprimare: intenția de reîncredințare a calomniei; intenția de reglementare netransparentă a Internetului; mai multe cazuri de intimidare a jurnaliștilor etc.

În anul 2014, e puțin probabil că guvernarea va reuși să recupereze restanțele la capitolul „Mass-media” înregistrate cu regularitate în ultimii trei ani. Ne referim la o concepție generală de dezvoltare a mass-mediei; la o nouă legislație în domeniul audiovizualului; la o nouă legislație în domeniul publicității etc. Cu siguranță, vor fi atestate cazuri de presiune asupra mass-mediei, în special a celei audiovizuale și online, precum s-a întâmplat în fiecare an electoral. Astfel, se vor forma câțiva poli de influență ideologică (atâția câte partide puternice/bogate sunt), și nu de informare adecvată a electoratului, dat fiind că mass-media nu are, deocamdată, o capacitate suficientă de a se opune presiunilor politice.

Din cauza că nu au existat precedente de desemnare a componenței CCA și a CO conform legislației în vigoare, și nu pe criterii politice, nici în anul 2014 nu nutrim mari speranțe de schimbare a stării de lucruri pe acest segment. Probabil, va fi adoptat programul de tranziție la televiziunea digitală terestră, dar nu există suficiente garanții că tranziția propriu-zisă va fi în beneficiul cetățeanului.”

Vitalie Dogaru, jurnalist: „În 2013, s-au conturat și mai mult unele tendințe periculoase pentru mass-media, semnalate în anii precedenți. Este vorba în primul rând de angajarea politică a tot mai multe mijloace de informare în masă, ceea ce a condus la îngustarea pluralismului de opinie și selectarea mult mai riguroasă a subiectelor de știre. Anul trecut, pe fundalul crizelor politice, am asistat la o filtrare atentă a unor apariții în presă și la televiziune, iar așa-numitul armistițiu între forțele de guvernare limitează de multe ori abordarea unor subiecte de interes public pentru a nu afecta imaginea partenerilor de guvernare. Deocamdată nu putem vorbi de cenzură în cadrul mass-mediei moldovenești, dar dacă politicul va continua să se extindă în politicile editoriale ale mass-media, teamă mi-i că raportul de anul viitor va fi mult mai pesimist decât realitățile din anii precedenți. Iar temerile că anume așa se poate întâmpla sunt alimentate de anul electoral în care am intrat, dar și de regresele înregistrate la capitolele independență editorială și oferta pieței de muncă pentru jurnaliști.”

Tatiana Puiu, avocată: „Anul 2013 nu a fost marcat de evoluții esențiale în ceea ce privește aplicarea Legii cu privire la libertatea de exprimare atât de către justițiar, cât și de către justițiabili. Principiul democratic al pluralismului de opinii, în particular în mass-media audiovizuală, a fost prioritarizat. Amendamentele elaborate cu privire la îmbunătățirea transparenței mass-media au constituit un progres pentru Republica Moldova în contextul respectării Recomandării 1506 (2001) a APCE, care indică: *„Este esențial... să se asigure ca mass-media să nu fie folosită pentru câștigarea puterii politice și să contribuie la controlul asupra fluxului de informație de după alegeri, în special prin intermediul canalelor radio și TV”*.

Având în vedere apropiatele alegeri parlamentare, vom asista la implicarea activă a mass-mediei în anul electoral 2014, iar angajații instituțiilor media vor reflecta în mare parte simpatiile politice ale patronilor, ceea ce va duce la o încălcare a libertății de exprimare. Am rămas restanțieri la capitolul îmbunătățirii legislației electorale cu privire la reflectarea alegerilor de către mass-media, or, pentru o asemenea inițiativă este nevoie de voință politică.”

Cornel Ciurea, expert, Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”: „Evoluția mass-mediei în 2013 a cuprins consolidarea posturilor private de televiziune despre care se crede că sunt controlate de „oligarhii” moldoveni – Publika TV, Jurnal TV, TV 7, Accent TV, diminuarea importanței ziarelor și activismul sporit al bloggerilor, care devin foarte prezenți în discuțiile publice. Ar fi de remarcat că politicienii preferă de multe ori să-și promoveze imaginea sau să lovească în adversari prin intermediul acestor blogguri (e.g. difuzarea materialelor compromițătoare despre V. Streleț, Iu. Ciocan etc. sau apariția lui Renato Usafii în spațiul public). Bătălia dintre Jurnal TV și unul dintre liderii Partidului Democrat – Vlad Plahotniuc – a constituit capul de afiș al confruntărilor mediatice, fapt care a condus la degradarea standardelor profesionale ale jurnalismului de tip „britanic”. Acest stil jurnalistic agresiv și tendențios a fost preluat și de Accent TV care încearcă să promoveze în spațiul public ideea degradării continue a actului guvernării în beneficiul PCR. Având în vedere că posturile menționate reprezintă punctul de vedere al opoziției care se confruntă în plan politic cu serioase constrângeri la limita permisibilului, putem considera această degradare a standardelor drept riscuri inerente unui act politic care acaparează în întregime mass-media. Astfel, mass-media devine principalul difuzor indispensabil al politicului, iar politicul nu se mai poate lipsi de acompaniamentul presei. Televiziunea publică parcurge un proces confuz de reformă care implică, pe de o parte, tentativa de a cuprinde un spectru cât mai larg de opinii, iar, pe de altă parte, încercarea de a oferi tribuna în special în cadrul știrilor pentru cei aflați la guvernare. Astfel, continuă adâncirea delimitării între știri și talk show-uri, prin care știrile tind să avantajeze anumite partide, iar talk show-urile sunt menite să crească rating-urile televiziunilor.

Toate tendințele semnalate se vor consolida în 2014 datorită contextului electoral. Mass-media din Republica Moldova își va menține caracterul său pluralist sub forma unui sistem pluricentric de difuzare a informației, dar fiecare organ mass-media va deveni din ce în ce mai dependent de orientarea ideologică a proprietarilor, aflați într-o confruntare politică cu adversarii. În același timp, interesele crescânde ale proprietarilor-politicieni vor determina menținerea unui nivel acceptabil al salariilor în acest domeniu.”

Vasile Spinei, director executiv, Centrul „Access Info”: „Evident, am putea invoca mai multe exemple care denotă maturizarea presei autohtone, am putea aduce mai multe nume de profesioniști cu stagiu și din generația tânără, care încearcă să spună lucrurilor pe nume și să pună degetul pe rană, dar nu cred că este cazul, pentru că neperformanțele depășesc cu mult compartimentul izbânzilor jurnalistice.

Oricât de mult ne-ar entuziasma în ultimul timp rezultatele sondajelor, topurilor naționale și internaționale privind indicatorii independenței, libertății de exprimare în Republica Moldova, la capitolul neutralitate, imparțialitate, nepărtinire, presa noastră e mult prea departe de standardele democrațiilor consolidate. Și aici pot fi invocate exemple cu miile, foarte bine cunoscute atât de reprezentanții breslei, cât și de categoriile versate ale publicului larg.

De mai bine de două decenii deja, într-o măsură mai mare sau mai mică, în funcție de zigzagurile vieții politice, breasla jurnalistică de la noi rămâne a fi una nesolidară și scindată în conformitate cu zeci de criterii, obiective și subiective, reale și inventate, care în foarte multe momente importante și mai puțin importante se conduce după principiul „sa moară capra vecinului”. De aceea, în loc să se solidarizeze împotriva tentativelor tot mai perfide ale politicianilor de a manipula presa, iar prin ea - populația, diferite structuri media se ciorovăiesc, se murdăresc între ele, nu rareori făcând, de fapt, jocul patronilor din umbră, care câștigă de fiecare dată, păgubaș rămânând mereu publicul larg.

Cum se va dezvolta presa de la noi în viitor? Vom deduce răspunsul la această întrebare din comportamentul ei în campania electorală și rolul pe care ea îl va prefera. Oricum, electorala se prevede a fi una foarte bănoasă, iar ispitele ar putea depăși unele norme deontologice importante...”

Veaceslav Perunov, redactorul, ziarul „SP”, Bălți: „Anul 2014 este unul electoral și pre-electoral, dat fiind faptul că vom avea alegeri parlamentare iar în anul viitor alegeri locale, și acest fapt nu poate să nu afecteze starea presei din Republica Moldova. Cu siguranță, alegerile vor ajuta o parte din ziare, site-uri, posturi radio și TV să-și îmbunătățească situația materială, dar în general acest lucru poate frâna dezvoltarea lor. O existență relativ confortabilă în această perioadă îi va relaxa pe managerii redacțiilor, care nu se vor ocupa de dezvoltarea departamentelor de publicitate, a noilor mass-media, de îmbunătățirea calității jurnalismului, etc.

Această perioadă va fi caracterizată de apariția unei multitudini de instituții mass-media „de o zi”, care se vor poziționa ca independente, dar de fapt vor apăra interesele vreunei forțe politice. După alegeri majoritatea acestor publicații, adică ziare și site-uri, se vor închide.

Presa scrisă, care încă apare în unele centre raionale și orașe din contul bugetelor locale, din păcate va continua să existe și se va folosi nemilos de autoritățile locale în scopuri pre-electorale indiferent de apartenența lor politică. Și aceasta în pofida faptului că, conform legii privind denaționalizarea, asemenea ziare trebuiau să fie privatizate sau închise până în februarie 2013. În perioada pre-electorală și electorală autoritățile competente nu vor avea timp să se ocupe de asigurarea ordinii în acest sens. De fapt, multe din ziarurile privatizate până la acest moment și devenite nominal independente în realitate au devenit instituții de buzunar ale unor partide, și până la sfârșitul alegerilor situația lor nu se va schimba.

Această perioadă se va caracteriza și de numeroase încălcări ale codului deontologic și al celui electoral, de injectarea materialelor compromițătoare preplătite în mass-media, publicarea materialelor defăimătoare, etc.

Din păcate, în această perioadă nu se vor adopta nici un fel de legi care ar facilita activitatea instituțiilor mass-media, și nici legea cu privire la transparența proprietății mass-media; reprezentanții puterii legislative nu doar „nu vor avea timp” să ducă acest lucru până la sfârșit, dar nici nu vor avea de ce s-o facă, adică nu le va fi avantajos, din moment ce asemenea instituții mass-media pot fi folosite în scopuri politice personale.

Este foarte probabil ca încă unui post TV comunist, „Accent-TV”, îi va fi retrasă licența de emisie sau îi va fi limitată emisia.

În general, această perioadă va afecta nivelul de încredere față de mass-media, și este foarte probabil ca Moldova să poată pierde câteva poziții în clasamentul general al organizației „Reporters sans frontiers”.

Eu totuși sper că acei conducători ai instituțiilor mass-media, care au grijă de viitorul său, vor utiliza mijloacele acumulate în această perioadă pentru dezvoltarea produselor informaționale, implementarea tehnologiilor noi, dezvoltarea noilor mass-media, consolidarea independenței financiare, etc.”